

In 'Big Tech Must Go!' is Martin Andree messcherp voor de leiders van de grootste tech-bedrijven – afgekort: 'GAFAM' (Google, Apple, Facebook, Amazon en Microsoft). Het lijken jofele jongens, een beetje nerdy en onhandig. Ze dragen kleren die je doorgaans uitsluitend op het lichaam van linkse intellectuelen aantreft, maar vergis je niet: het zijn verdomd machtige types. Nergens in de moderne westerse wereld vind je zoveel macht en rijkdom als bij GAFAM. 'Je hebt altijd obscene machtsconcentraties gehad – de farao's, het Romeinse Rijk, de zonnekoning in Frankrijk... – maar nooit eerder in de geschiedenis van de mensheid heeft de macht het aangedurfd zich in het publiek als de underdog te vermommen. Het zijn tirannen die doen alsof ze alleen het beste met ons voorhebben. Dat soort tirannen is altijd de slechtste gebleken.'

In de lobby van een Brussels hotel roert Andree driftig in zijn koffie. De storm in zijn hoofd is nog lang niet gaan liggen. **HUMO** De titel van uw boek, 'Big Tech Must Go!', klinkt als een manifest.

MARTIN ANDREE «Het boek is de politieke interpretatie van mijn wetenschappelijke werk. Toen

In zijn boek 'Big Tech Must Go!' luidt de Duitser Martin Andree (53), mediawetenschapper aan de universiteit van Keulen, de noodklok over de journalistiek, democratie en economie. We zullen met z'n allen door de grote Amerikaanse techbedrijven worden opgeslokt als we niet snel actie ondernemen, schrijft hij. Maar intussen is Donald Trump herverkozen, met de onafscheidelijke techondernemer Elon Musk aan zijn zijde. Volgens Andree zijn we het kantelpunt al voorbij: 'We zitten in de fase dat het te laat is om te reageren.'

JAN ANTONISSEN / ILLUSTRATIE PIETER VAN EENOGE / FOTO'S MARCO MERTENS

Timo Thomsen en ik vier jaar geleden 'Atlas der digitalen Welt' uitbrachten, had ik het grootste deel van het onderzoek al verricht: de eerste omvatten de meting van het digitale mediagebruik in Duitsland. De sterkte van de tendens daarin was een complete verrassing: de dominantie van big tech was verpletterend. Jammer genoeg leken weinig mensen in te zien hoe verstrekkend de gevolgen daarvan zijn. Niemand pikte het op. Ik heb een boek geschreven om er ruchtbaarheid aan te geven bij het brede publiek.

»Ons onderzoek had aangetoond in welke mate big tech de digitale media heeft gemonopoliseerd. Het boek geeft een antwoord op de logische vraag die daarop volgt: wat betekent dat voor de democratie? Het betekent dat het fundament onder

onze democratie en vrije media wordt weggeslagen.»

HUMO Waarom bent u indertijd aan die 'atlas van de digitale wereld' begonnen?

ANDREE «In 2006 schreef Chris Anderson, toenmalig hoofdredacteur van Wired, een invloedrijke bestseller over het internet: 'The Long Tail'. Voor Anderson was het internet een moderne versie van Robin Hood: het stal van de rijken en gaf aan de armen. Ik twijfelde aan die rozigere lezing van de feiten en trok op onderzoek. In 2010 waar schuwde ik al voor de grote machtsconcentratie, maar het waren de Obama-jaren: niemand had er oren naar. Het internet was goed, daar waren alle waarnemers het over eens.

»Ik moet wel toegeven: onze bewijsvoering rammelde. We moesten nog de hele Duitse digitale markt meten, 16 mil-

joen verschillende apps en sites, en het gebruik van alle mogelijke middelen: desktops, laptops, tablets, smartphones. Het heeft me tien jaar van mijn leven gekost om dat bewijs te leveren.»

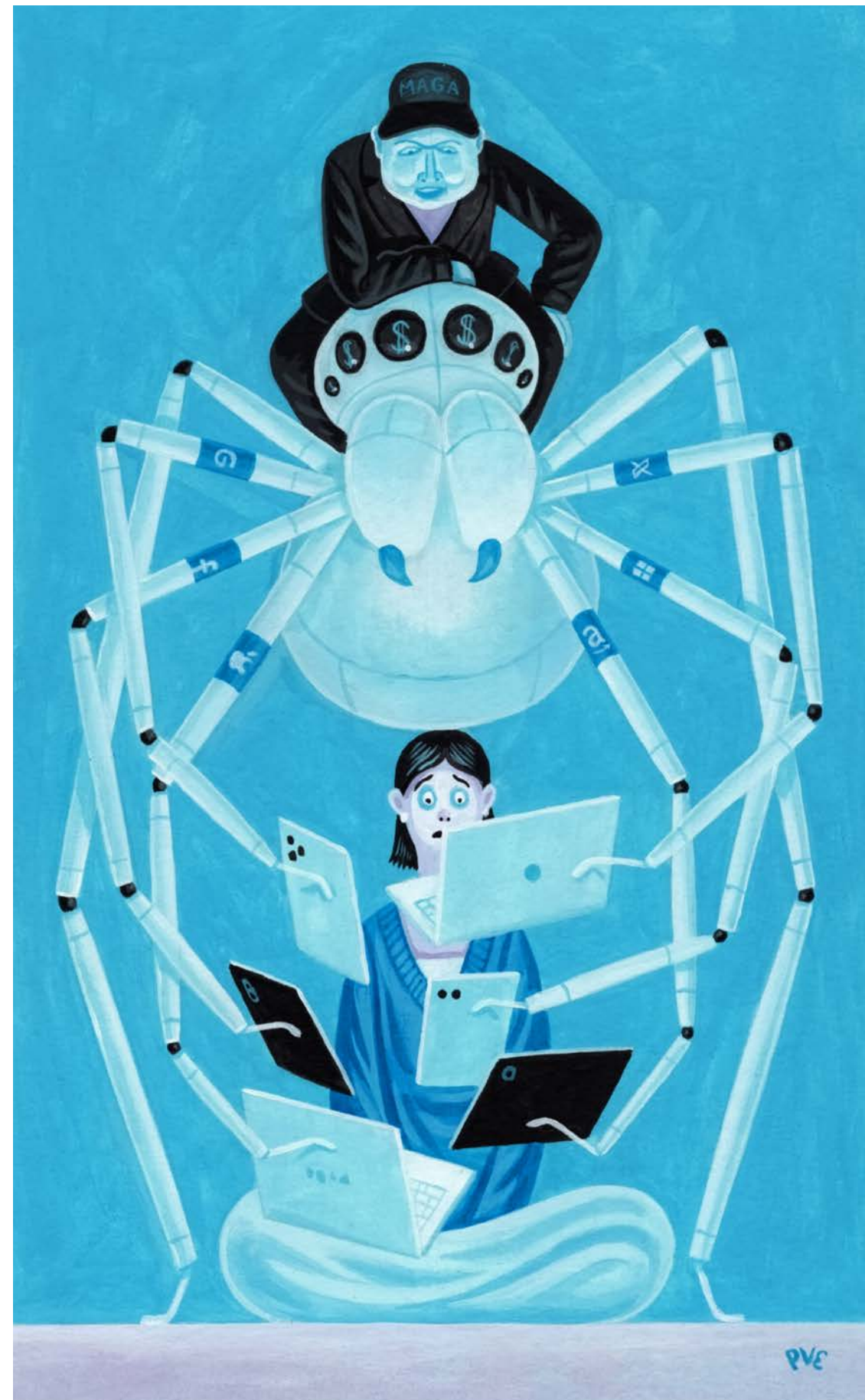
HUMO Maar u was verrast, zegt u.

ANDREE «De machtsconcentratie was zoveel malen groter dan ik had verwacht. Ik geloofde de resultaten in eerste instantie

niet. Ik liet ze nog eens narekenen, en nog eens, en nog eens (*lacht*), tot ik wel moest besluiten dat we geen fouten hadden gemaakt. Er bleek alleen trafik te zijn op 131.993 sites, die grotendeels door big tech werden gedomineerd. Op de rest van de sites, 99 procent van het aanbod, gebeurde niets. Het was één groot digitaal kerkhof.»

HUMO Waarom verschilden jullie resultaten van andere soortgelijke enquêtes in de media?

ANDREE «Het is makkelijk te achterhalen hoe vaak mensen bepaalde media gebruiken. Het volstaat clicks te tellen. De media pakken ook graag uit met die resultaten: 'Wij hebben een dagelijks bereik van 500.000 lezers.' Of: 'Twee miljoen mensen kijken elke maand naar ons.' Mooi om aan de adverteerders te laten zien. Maar zulke cijfers zeggen niets over de

kracht van je medium. Bereik doet er niet toe. De enige échte indicator is de *aggregated usage time*: hoelang blijft een gebruiker daadwerkelijk op je pagina hangen? Dat kun je alleen meten met observatietools die handenvol geld kosten. De infrastructuur die wij drie maanden lang ter beschikking hadden kost normaal gesproken meer dan 10 miljoen euro.»

HALVE MINUUT

HUMO Goed nieuws voor de journalistiek hebt u niet: de meeste gebruikers hebben geen tijd voor traditionele media.

ANDREE «Dat heeft weinig met de journalistiek als dusdanig te maken, maar met het feit dat mensen vooral naar de platforms van big tech gaan. De sites van onafhankelijke media hebben amper trafik. Alleen al de twee grootste platforms, Alphabet (het moederbedrijf van Google en YouTube, red.) en Meta (het moederbedrijf van Facebook, Instagram en WhatsApp, red.), vertegenwoordigen één derde van alle trafik op het internet. Twee bedrijven! En dan heb ik het over alle mogelijke markten. Als je alleen naar de markt van de zoekmachines kijkt, stel je vast dat Google 90 procent voor zijn rekening neemt. Meta heeft 85 procent van de markt van de sociale media.»

HUMO Wat betekende dat voor Der Spiegel, een Duits magazine met een groot bereik?

ANDREE «De gemiddelde tijd die gebruikers op een pagina van Der Spiegel doorbrachten, was 18 minuten per maand – een halve minuut per dag. Als je dat vergelijkt met de tijd die lezers doorbrengen met het lezen van een papieren krant of weekblad, is dat marginaal. Maar het goede nieuws van onze meting is: dat is níét de schuld van journalisten. Hetzelfde gebeurt in andere digitale markten: *winner takes all*. De monopolies zuigen alle aandacht naar zich toe. Het maakt niet uit wat je op het

‘Vóór de verkiezingen was Elon Musk een nuttige idioot voor Trump, binnenkort is het andersom’

► internet verkoopt, een journalistiek verhaal of shampoo, het probleem blijft hetzelfde. Ofwel verkoop je het op Amazon, waar de meeste transacties plaatsvinden, maar daar verdien je er bijna niets aan. Ofwel breng je het via je eigen webshop aan de man, maar daar heb je geen trafiek. Je kunt, met andere woorden, op twee manieren eronderdoor gaan: door gratis te werken voor een monopolie of door te werken op een kerkhof. Maar ten onder ga je.»

HUMO Journalisten krijgen al jaren het verwijt dat ze het zelf verknoeien: we vernieuwen niet genoeg.

ANDREE (*knikt*) «Het gaat zo ver dat journalisten me op dit punt meestal tegenspreken. ‘Nee,’ zeggen ze dan, ‘u vergist zich: wij werken te traag.’ Die arme journalisten rekenen het zichzelf aan, ze hebben het narratief van big tech helemaal overgenomen. Maar ik ben, als wetenschapper, 100 procent zeker: ook als journalisten tien keer meer digitale expertise zouden hebben gehad, of tien keer meer zouden hebben geïnvesteerd, dan nóg was het resultaat hetzelfde geweest: jullie pogingen hebben gewoon geen kans op slagen.»

HUMO Toen u uw onderzoek vier jaar geleden publiceerde, zei u dat we voorbij het eerste kantelpunt waren: de digitale advertentie-inkomsten waren groter dan de analoge. In ‘Big Tech Must Go!’ kondigt u het tweede kantelpunt aan. In 2029 is het einde van de journalistiek nabij.

ANDREE «Tijdens de covidpandemie zijn de digitale media de grootste geworden. Dat was het eerste kantelpunt. Ik schat dat het aandeel van de analoge media in 2029 nog minder dan een kwart van de markt zal zijn. Te weinig om nog iets in te brengen tegen de digitale media, die naar de pijpen van de grote platforms dansen. In mijn boek, dat vorig jaar al in het Duits verscheen, voorspel-

‘De mate van machtsconcentratie was véél groter dan ik had verwacht, ik geloofde mijn resultaten in eerste instantie niet’

de ik dat big tech het daar niet bij zou laten: het zou zijn macht ook uitbreiden naar de politieke invloedssfeer. Dat is intussen werkelijkheid geworden.

»Tot voor kort waren Alphabet, Meta en Apple de koplopers van big tech. De succesvolste digitale entrepreneur ter wereld, Elon Musk, hinkte een beetje achterop: hij had geen eigen platform waarmee hij de publieke ruimte controleerde. Daarom heeft hij Twitter (intussen X, red.) gekocht. En daarom is hij een coalitie aangegaan met Donald Trump, die van Facebook, Twitter en Instagram was gegooid na de bestorming van het Capitool.

»Musk heeft de verkiezingen voor Trump gewonnen. Pas na het televisiedebat met **Kamala Harris**, dat Trump volgens de meeste waarnemers verloor, is Musk echt campagne voor hem gaan voeren: hij zette Trump op X weer in de markt als een krachtdadige leider. Trump liet het zich graag aanleunen: in zijn ogen is Musk een nuttige idioot.

‘Ik ga ervan uit dat Meta, Google en Apple zich aan Musk en Trump zullen onderwerpen. Zoals Amazon-oprichter Jeff Bezos (rechts op de foto) de journalisten van The Washington Post vóór de verkiezingen al verbood stemadvies te geven.’

Alleen, Trump is 78. Zijn leeftijd zal hem binnenkort parten spelen. En dan zijn de rollen wellicht omgekeerd, met Trump als nuttige idioot voor Musk. De tijd tikt in het voordeel van Musk.»

HUMO Met Musk is er geen discussie meer mogelijk: big tech is politiek.

ANDREE (*knikt*) **HUMO Vóór zijn alliantie met Trump was Musk al een politieke actor, als eigenaar van Starlink. Zonder die satellieten had Oekraïne zich niet tegen de Russische invasie kunnen blijven verzetten.**

ANDREE «De vraag is wat we de komende maanden zullen zien: zal de liberale flank van big tech in opstand komen? Eerlijk gezegd: ik heb daar weinig vertrouwen in. Ik ga ervan uit dat Meta, Alphabet en Apple zich aan de macht van Musk en Trump zullen onderwerpen. Dat zag je al voor de presidentsverkiezingen, toen **Jeff Bezos**, de oprichter van Amazon, de journalisten van The Washington Post verbood nog langer

scenario?

ANDREE «In het verleden hebben we al gezien hoe pragmatisch bigtechbedrijven zijn als het om macht gaat. De Prism-affaire is daar een goed voorbeeld van. In 2013 kwam door lekken van **Edward Snowden** aan het licht dat bedrijven zoals Microsoft, Google, Facebook en Yahoo zes jaar lang met de Amerikaanse geheime diensten hadden samengewerkt om mensen te bespioneren. Dat gebeurde vooral in Europa, waar niemand dat ooit zou hebben geweten. Als Trump toegang tot digitale monopolies krijgt, zal hij die macht ook gebruiken. Het vervelende is: de monopolies in Amerika en Europa zijn dezelfde. En in Europa heb je intussen overal radicaal-rechtse, populistische en antidemocratische partijen die de steun van Elon Musk genieten.

»**JD Vance**, die binnenkort vicepresident is, heeft al verklaard dat als de Europese Unie zo nodig X wil reguleren de Amerikanen hun bijdrage aan de NAVO zullen herzien. Dat geeft aan welke richting het uit gaat. Elke poging tot regulering zal worden geïnterpreteerd als een rechtstreekse aanval van Europa op de Amerikaanse regering.»

HUMO Elon Musk, aanstaand minister van Regeringsefficiëntie, is de Amerikaanse regering.

ANDREE «Daarom ben ik nogal somber gestemd. We zitten in de fase dat het te laat is om te reageren.»

GEEN MARXIST

HUMO Europa is hoe dan ook afhankelijk van big tech. Om ons tegen cyberaanvallen te

beschermen zijn we overgeleverd aan de welwillendheid van bedrijven als Microsoft.

ANDREE «De ondertitel van mijn boek is: ‘We zullen hen stoppen’. Dat heb ik eraan toegevoegd omdat ik er ten diepste van overtuigd ben dat we hen móéten stoppen. Als we dat niet doen, is onze democratie om zeep. Het ironische is dat het niet eens zo moeilijk is. Het kost niks. In economisch opzicht zou het ook het beste zijn dat big tech kan overkomen. Kunnen ze eindelijk ophouden met duizenden advocaten te betalen om hun monopolie te beschermen.

»Ik ben geen marxist, ik wil de platforms niet van de mensen afnemen, maar ik pleit wel voor pluralisme en een werkelijk vrije markt. Met de maatregelen die ik voorstel, zou big tech zijn marktaandeel vergroten. Alleen zou Alphabet dan niet één bedrijf zijn, maar dertig bedrijven. De waarde van die dertig bedrijven zou hoger liggen omdat Alphabet in een concurrentiële omgeving veel vernieuwender zou moeten zijn dan het nu is.»

HUMO Alphabet en Google gaan nochtans al door voor grote vernieuwers.

ANDREE «Complete onzin. Laten we maar eens zien waartoe Google in staat is als het weer tot concurrentie wordt gedwongen. Toen ze indertijd met een video-platform kwamen, was dat een grote flop: ze moesten uiteindelijk YouTube kopen. Of neem nu die Pixel-smartphone: het is hard knokken voor een beetje marktaandeel.»

HUMO Waarom zijn bedrijven als Google zo groot geworden?

ANDREE «De belangrijkste verklaring is het netwerkeffect: je wilt, als gebruiker, het platform niet verlaten waar al je vrienden en contacten op zitten. Dat is de grondslag van de monopolies in het digitale tijdperk. Vroeger kwamen monopolies, zoals de postbedeling, tot stand via een wettelijk privilege. Of als

‘De farao’s, de zonnekoning, de Romeinen: je hebt altijd al obscure machtsconcentraties gehad, maar nog nooit heeft die zich en public als de underdog vermomd.’

gevolg van de hoge kosten van de infrastructuur, bij de spoorwegen bijvoorbeeld. Nu heb je het netwerkeffect. Het maakt dat zoekmachines als DuckDuckGo of Ecosia geen werkelijke concurrentie voor Google zijn: ze zijn te klein.»

HUMO Waarom heb je zoveel grote Amerikaanse platforms en zo weinig Europese?

ANDREE «Zij waren eerst.»

HUMO Zijn Amerikanen slimmer?

ANDREE «Amerikanen zijn flexibel als het op durfkapitalisme aankomt. Ze zagen sneller in dat je in deze business maar één keer hoeft te winnen – in het begin. Als de race gelopen is, heb je het monopolie voor altijd.

»Waarom heeft Facebook, dat zijn eigen Messenger-dienst had, in 2014 liefst 22 miljard dollar betaald voor de overname van de héél eenvoudige technologie van WhatsApp? Omdat WhatsApp eerder op de markt was. Het was duidelijk dat zij het zouden halen.»

HUMO Zijn de monopolies nog te ontmantelen?

ANDREE «Ongetwijfeld: lees mijn boek (*lacht*). Het onwaarschijnlijke is dat we die monopolievorming zelf hebben gestimuleerd door slechte wetgeving. In werkelijkheid zijn de platforms media – ze heten niet voor niets sociale media. Maar níét voor de wetgever: voor de wet zijn ze ‘infrastructuur’. Daardoor krijgen de meeste hun content gratis. En ook al werven ze net als televisiezenders reclame, ze zijn niet aansprakelijk voor hun content – omdat ze ‘infrastructuur’ zijn. Dat klopt niet.

»De wetgeving is fout. Maar dat hoeft geen ramp te zijn: we kunnen de wet zo aanpassen. We kunnen een kader creëren dat het netwerkeffect weer in evenwicht brengt. Ik zou de platforms dwingen *outlinks* op te nemen, zodat trafiek ook weer buiten het platform kan plaatsvinden. En ik zou met open standaarden werken. Met

e-mail gebeurt dat ook: daar deel je de content van verschillende providers zonder enig probleem. Met open standaarden zou het niet meer uitmaken welk platform je gebruikt, het zou nog uitsluitend om content gaan. En mensen die mooie content maken, zouden daar weer geld mee verdienen – ook buiten die grote platforms. En echte vernieuwers zouden weer alternatieve platforms creëren.

(*Zucht*) Het is onze eigen stomme schuld dat het niet gebeurt.»

HUMO Waarom doen we niks?

ANDREE «Omdat we het niet snappen.»

HUMO Omdat gebruikers van sociale media, zoals Mark Zuckerberg zich ooit liet ontvallen, ‘dumb fucks’ zijn?

ANDREE «We zijn nog altijd *dumb fucks*: we behandelen big tech niet als media. In de meeste westerse landen zijn media-monopolies verboden: niemand mag 90 procent van de televisiemarkt in handen hebben. Waarom mag Google dan wel 90 procent van de markt van zoekmachines bezitten? Big tech heeft zijn ideologie aan ons opgedrongen. We hebben hun narratief overgenomen, en het gevolg is dat we over enkele jaren geen vrije media meer zullen hebben maar alleen nog grote platforms.

»Eén voorbeeld: Spotify. De Zweedse streamingdienst heeft de podcasts van **Joe Rogan** voor 100 miljoen euro op zijn platform gezet (Rogan, één van de populairste podcasters ter wereld, steunde Trump voor de Amerikaanse presidentsverkiezingen, red.). De podcasts van Rogan zijn problematisch: ze flirten met de grens van het racisme. Een televisiestation zou er ongetwijfeld een proces voor krijgen. Maar Spotify dus niet want het platform is niet aansprakelijk voor zijn content. Hoe is het zover kunnen komen? Eerst laten we onze media door big tech overnemen, daarna vaardigen we wetten uit die de overname voorgoed bezegelen. ►

‘We zijn *dumb fucks*. In de meeste westerse landen zijn mediamonopolies verboden. Waarom mag Google dan wel 90 procent van de markt van zoekmachines in handen hebben?’

» »Het is digitaal feodalisme. Vroeger namen de feodale heren eerst het land van het volk af, vervolgens vaardigden ze documenten uit waarin stond dat het land hun toebehoorde, en ten slotte mocht het volk tegen betaling het land bewerken. *Fixed*. Nu heb je enkele bedrijven die het monopolie van het internet claimen, dat daarna in wetten laten vastleggen, en uiteindelijk werken wij voor hen.

»Op dit moment voeden wij met onze data, onze Europese intellectuele eigendom, de AI-modellen van de platforms zonder iets in ruil te vragen. Dat is toch niet te bevatten? Data zijn ontzettend waardevol. Hoe meer data je hebt, hoe beter je AI-technologie kunt trainen. Waarom ruilen we al onze geüploade teksten, video's en foto's niet tegen Amerikaanse data? Europese AI-start-ups maken zoals het nu loopt geen schijn van kans.»

NO-FLYZONE

HUMO U waarschuwt niet alleen voor het verdwijnen van onze reguliere media, het toenemen de succes van de e-commerce bedreigt ook onze economie.

ANDREE «Het probleem zal alleen maar groter worden omdat die platforms de toegang tot verschillende markten controleren, niet alleen die van de e-commerce. In de digitale koker kun je niet om Google heen, als je via een zoekmachine adverteert. Google heeft de macht over alle adverteerders, ook bedrijven van het kaliber Coca-Cola. Het wordt lastig als je niet instemt met de voorwaarden van Google.»

HUMO U noemt big tech het Trojaanse paard dat binnen afzienbare tijd de hele retail overneemt.

ANDREE «Dat is nu al aan de gang. Het afschrikwekkendste voorbeeld is Amazon, hét platform voor transacties. De voorwaarden voor producenten worden daar elk jaar slechter: één derde verdient er geen cent

meer aan. Bovendien hebben ze allemaal het rechtstreekse contact met hun klant verloren. Dat contact is nu van Amazon. Met elke click of view verzamelt Amazon nog meer data over producten, waardoor het intussen honderd keer beter dan de producent weet wat een populaire grasmaaier is of aan welke vereisten een goede kookpot moet voldoen. Met die know-how gaat Amazon aan de slag: het laat zélf de bestsellers produceren en verkopen als zijn eigen merk. Na producenten jarenlang als citroenen te hebben uitgeperst kan het ze achtereenvolgens in de vuilnisbak kieperen. Het is te gek voor woorden. *(Zwijgt)* Mensen verwijten me soms dat ik dystopische verhalen vertel. Sorry, dit is geen dystopie, dit is de toestand van vandaag. En dat is niet de mening van één of andere door-geslagen gek, het is pure wetkunde. Ik heb de dominantie van big tech berekend tot het laatste cijfer na de komma.»

HUMO Zijn de meeste wetenschappers zich van het probleem bewust?

ANDREE «Wetenschappers ontsnappen evenmin aan de wetten van de digitale economie: onze aandachtsspanne wordt almaar korter. Wie is op die platforms nu met wetenschap bezig? En de legitimiteit van ons werk wordt, net als in de journalistiek, steeds vaker in twijfel getrokken. Tijdens de pandemie hebben we daar al een voor-smaakje van gekregen: de man in de straat heeft evenveel recht op een mening over de bestrijding van een virus als mensen die daar twintig jaar lang voor hebben gestudeerd.»

HUMO Zeker met antivaxer Robert F. Kennedy Jr. als minister van Volksgezondheid onder Donald Trump.

ANDREE *(knikt)*
HUMO Zou u het fascisme noemen?

ANDREE «Fascisme is gebaseerd op racisme. Je kunt alle effecten van big tech op wetenschappe-

lijke wijze beschrijven zonder dat je dat woord hoeft te gebruiken. Sommigen maken ook de vergelijking met kolonialisme, maar dat is net zo goed gebaseerd op racisme. Racisme kun je big tech niet verwijten.»

HUMO U hebt in het boek zélf de vergelijking met kolonialisme gemaakt.

ANDREE «Ik zou het niet meer op dezelfde manier opschrijven. Ik verkies de vergelijking met feodalisme. Dat is ook antidemocratisch en extreem exploiterend. Het gaat volledig in tegen het principe van de vrije markt.»

HUMO U hebt het over een urgent probleem. Minstens even urgent lijkt de klimaatverandering. Moeten we daar niet eerst naar kijken?

ANDREE «Ik wissel veel informatie uit met groepen die de klimaatverandering bestrijden. Zij zijn erg geïnteresseerd in het werk dat ik doe omdat ze hun strijd niet kunnen voeren in een publieke ruimte die niet werkt.

Met een Amerikaanse regering die klimaatverandering ontkent, is het zover. Het is niet meer vanzelfsprekend dat mensen nog naar wetenschappers luisteren.»

HUMO Maken we door big tech te bestrijden de weg niet vrij voor Chinese platforms, die nog veel minder om privacy en democratie geven?

ANDREE «Hét argument van de bigtechlobbyisten: ‘*The evil Chinese will come.*’ Nee, dat is gewoon een manier om de monopolievorming goed te praten. Zelfs als ik op dit moment een uitstekend idee voor een zoekmachine zou hebben, zal geen enkele Europese durfkapitalist me geld geven om het uit te werken. Ze weten dat dat een no-flyzone is. Zoekmachines zijn voorbehouden aan Google.

»De Chinezen hadden snel door dat big tech een bedreiging voor hun dictatuur vormde. Toen ze de digitale markt openden, eisten ze dat de grote tech-bedrijven zich in China zouden

vestigen. Zo hebben ze heel wat Chinees digitaal werkvolk opgeleid. Dat was in Europa ook beter gebeurd. De dictatuur van China leert ons dat we onze digitale soevereiniteit moeten heroveren om onze democratie te redden. Onze media mogen niet buiten Europa worden gecontroleerd.»

HUMO Uw betoog is zo donker als de nacht, maar af en toe priemt er een straaltje hoop. In Duitsland is bijna 90 procent van de bevolking tegen big tech gekant, en de afgelopen weken verhuisden miljoenen mensen van X naar Bluesky. Komt er stilte aan beweging in de zaak?

ANDREE «Bluesky is, vrees ik, niet levensvatbaar: tegen een monopolie kun je niet op. Boycotts werken evenmin. Hoelang heeft de boycot van Twitter geduurd na de verkoop aan Musk? Binnen de kortste keren was iedereen terug.

»Afgelopen zomer koesterde ik hoop toen een Amerikaanse rechter Google als monopolist veroordeelde op basis van de antitrustwet. Maar na de verkiezing van Trump, nu de democratie op de helling staat, heb ik er een hard hoofd in. Het is te laat. Als een roofvogel boven een buidelrat hangt, is de strategie van de buidelrat: als vermoord op de grond blijven liggen, in de hoop dat de vogel zijn interesse verliest en wegvliegt. Maar ziet u big tech zijn interesse verliezen? Ziet u Trump uit zichzelf weggaan? Ik dacht het niet. We hebben te lang de buidelrat gespeeld, we hebben te lang gedacht dat het gevaar vanzelf zou wijken.»

HUMO U hebt hard aan dit boek gewerkt. Wat doet die vaststelling met u?

Martin Andree, 'Big Tech Must Go! Digital Giants Destroy Democracy and Economy - We Will Stop Them', via bigtechmussweg.de

ANDREE «Nu wordt het gevaarlijk: als ik niet uitkijk, word ik emotioneel *(lacht)*. Ik ben intussen vijftien jaar lang door dit onderwerp in beslag genomen. Ik heb ook dingen meegemaakt die niet zo prettig waren. Laten we zeggen dat ik het ware gezicht van big tech heb gezien toen het masker viel.»

HUMO Bent u bedreigd?

ANDREE «Dergelijke ervaringen – waarover ik niet spreek – doen je twijfelen: ga ik door of niet? Maar tegelijk besef je: zo gaan ze met iedereen om die hen durft tegen te spreken. Dat heeft me doen besluiten er toch een boek van te maken. Ik heb voldoende documenten om te staven wat ik schrijf.»

HUMO Neemt u een risico?

ANDREE «Ik ben een professor met een bedrijfje, ik heb geen leerstoel, ik ben zo'n beetje mijn eigen man. Maar ik neem het op tegen heel machtige bedrijven. Op een bepaald moment moet je kiezen: wil je leven volgens de normen waarin je gelooft of niet? Ik heb, na een jaar twijfelen, gekozen: de observator werd actor.»

HUMO Activist?

ANDREE «Nee, ik blijf wetenschapper. Maar ik had gehoopt dat na de publicatie van 'Atlas der digitalen Welt' bij iedereen de schellen van de ogen zouden vallen en dat de verantwoordelijken in actie zouden schieten. Niet dus. Ik dacht: als ik het niet zelf naar een hoger niveau til, zal het allemaal voor niets zijn geweest.»

HUMO U hebt voor uw werk de Günter Wallraff-prijs voor persvrijheid en mensenrechten ontvangen. Het is niet onopgemerkt gebleven.

ANDREE «Over erkenning klaag ik niet: ik heb door heel Duitsland gespoord, 150 lezingen gegeven. Het klinkt naïef, maar ik heb werkelijk mijn uiterste best gedaan om verandering tot stand te brengen. Alleen, met de huidige ontwikkelingen besef ik: ik ben wellicht te laat.» **H**

BERT schrijft een BOEK

IK HEB mijn SPEEKSEL OPGESTUURD NAAR een LABO VOOR DNA-onderzoek

IK wil eindelijk wel eens WETEN wie mijn VOORVADEREN WAREN

U STAMT AF VAN MENSEN DIE TE VEEL SPEEKSEL AANMAAKTEN

DAAR zit een BOEK in

KAMAGURKA